SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1641

av Magnus Berntsson (KD)

En moderniserad citaträtt för bilder

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör pröva möjligheterna att utvidga citaträtten till fotografiska bilder för journalistiska, vetenskapliga och samhällsdebatterande ändamål, med bibehållet skydd för fotografer och andra rättighetshavare, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Citaträtten är en viktig del av balansen mellan upphovsrätten och intresset av ett fritt meningsutbyte. Möjligheten att citera ur offentliggjorda verk har stor betydelse för journalistik, forskning, kritik och samhällsdebatt. Samtidigt är möjligheten att på motsvarande sätt återge fotografiska bilder begränsad.

Den tekniska utvecklingen har gjort denna skillnad alltmer problematisk. Bilder har fått en betydligt större roll i samhällskommunikationen. Politiska budskap, nyhetshändelser och opinionsbildning förmedlas i dag i stor utsträckning genom fotografier och andra visuella uttryck, inte minst på digitala plattformar och i sociala medier. I många fall är det själva bilden som är föremål för granskning, kritik eller debatt.

Det kan exempelvis handla om att en bild används för att dokumentera en händelse, förmedla ett politiskt budskap eller påverka opinionen. För att kunna diskutera eller kritiskt granska användningen av en sådan bild kan det vara nödvändigt att också kunna visa den bild som diskussionen gäller. En ordning som medger citat ur en text men som inte ger motsvarande möjlighet när det relevanta uttrycket är fotografiskt riskerar därför att bli allt mindre ändamålsenlig i dagens medielandskap.

Frågan om upphovsrättslagens inskränkningar har varit föremål för översyn. Någon generell utvidgning av citaträtten till fotografiska bilder har dock inte genomförts. Det finns därför skäl att särskilt pröva hur reglerna kan utvecklas för att bättre möta dagens former för journalistik, forskning och samhällsdebatt.

Det handlar inte om att införa en obegränsad rätt att använda andras fotografier. Fotografer och andra rättighetshavare ska även fortsättningsvis ha ett starkt skydd för sina verk och prestationer. En utvidgad citaträtt bör vara tydligt avgränsad och endast omfatta användning som motiveras av exempelvis journalistik, vetenskap, kritik, analys eller samhällsdebatt och som sker i den omfattning som ändamålet kräver.

En sådan ordning skulle kunna bidra till en bättre balans mellan upphovspersonernas legitima ekonomiska och ideella intressen och intresset av yttrandefrihet, informationsfrihet och ett öppet demokratiskt samtal. En reglering måste samtidigt utformas inom de ramar som följer av EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden på upphovsrättsområdet.

Regeringen bör därför pröva möjligheterna att utvidga citaträtten till fotografiska bilder för journalistiska, vetenskapliga och samhällsdebatterande ändamål, med bibehållet skydd för fotografer och andra rättighetshavare.

Magnus Berntsson (KD)